

A decorative illustration in the top left corner featuring a cluster of purple grapes, a white daisy-like flower, and several orange slices, all connected by green vine-like swirls.

Moravské pověsti

To nejlepší z rozhlasového
pořadu Zdeňka Junáka

A photograph of a middle-aged man with a grey beard and mustache, wearing a grey herringbone-patterned zip-up jacket over a black shirt. He is sitting in a light-colored armchair, looking towards the camera with a slight smile. He is holding a pair of glasses in his right hand and a piece of paper in his left. The background is a solid blue wall.

RADIO SERVIS

Moravské pověsti

Pověst o vzniku Babic u Rosic

Za dávných dob, kdy český král Václav I. bojoval se svým druhorozeným synem, markrabětem moravským Přemyslem Otakarem II., o českou korunu, stal se následující příběh.

Po urovnání sporu s otcem se Přemysl Otakar vracel z jižních Čech do Brna, hlavního to města Moravy. Zvolil takzvanou znojemskou cestu místo pohodlnější a používanější cesty olomoucké. Vracel se domů pozdním létem roku 1253. Jeho vojsko bylo již dlouhým pobytem v boji unavené. Nikomu nebylo proto divné, že jeden z jeho nižších velitelů, pan Boleslav z Borů s celou svou třicetičlennou družinou, požádal markraběte o propuštění z jeho služeb, protože si chtějí založit novou osadu.

Markrabě panu Boleslavovi z Borů poděkoval za službu a propustil jej. Celá družina se po krátkém rozloučení vydala na sever a po krátké jízdě lesem se jim z malého vršku, kde odpočívali a napájeli koně ze studánky, naskytl úžasný pohled do mělkého, ale dosti prostranného údolíčka, kterým protékal potůček vyvěrající ze zmíněné studánky. V údolí byl zbytek mohutného kmene dubu se dvěma posledními větvemi a pohled z návrší při zapadajícím slunci za obzor vypadal, jako by je chtěl zbytek stromu přijmout do své náruče. Muži dlouho nemohli odtrhnout oči od nezvyklého obrazu. Mlčení přerušil až pan Boleslav: „Vypadáš jako stará babice, ale se svýma rozpaženýma rukama vypadáš velmi přívětivě, jako

bys nás pozval pod svoji ochranu. Budiž! Přijímáme tvoje pozvání.“
A rozjeli se do údolí.

V údolí kdysi stál mohutný dub, který stářím uschl, uhodil do něj blesk a suchý strom začal hořet. Hořící padající koruna srazila pod sebou dvě menší lípy, které se vyvrátily i s kořeny a vytvořily malý rybníček plný průzračné čisté vody, kolem nějž bylo plno stop od lesní zvěře. Padlé lípy vytvořily přirozený úkryt pro celou Boleslavovu družinu, která se zde chystala přenocovat. Kolem rybníčku bylo stavebního materiálu dost a brzy kolem něj vznikla malá útulná osada. Po dlouhá léta se této osadě říkalo U babice. Rybníček je zde do dnešních dnů, i když už nemá tak čistou a průzračnou vodu. Zbytek mohutného kmene dubu časem ztrouchnivěl

a zmizel, zůstal jenom název přívětivé a vítající osady s pracovitými lidmi – Babice. Lesům na západ od osady se dříve říkalo Na bábě, nyní zkráceně Bábě.

Babice u Rosic, okr. Brno-venkov, Jihomoravský kraj

Pověst vyšla na CD

O Čertově kameni

Je to již dávno, co měl satanáš velikou sílu a moc. Stalo se tenkrát, že v Běhařovicích stavěli velký kostel s vysokou věží. Práce šla pomalu, protože robotníci mohli pomoci s dovozem kamene jen v některých dnech roboty. Nepomohl ani zákrok staříčského faráře u direktora vrchnostenského úřadu, který byl žádán, aby uvolnil potahy k dokončení stavby.

Po smrti starého faráře přišel do Běhařovic mladý, statný a energický kaplan, který chtěl stavbu kostela co nejrychleji dokončit. V panské kanceláři však ani on nepochodil. Nedostal ani povoz, ani robotníky, nepomohl mu ani rychtář, ani konšelé, a tak se kaplan na všechny zle rozhněval. Ve dne v noci přemýšlel o tom, jak dokončit stavbu věže, ze které by bylo vidět až do Vídně, ale nic rozumného nedokázal vymyslet.

Když už si nevěděl rady, udeřil pěstí do stolu a zavolal: „A postavím věž, i kdybych měl samého ďábla na pomoc zavolat!“ Vtom se před ním objevil ďábel. Kaplan se polekal. Brzy se však vzpamatoval a svěřil se mu se svými trampotami. Ďábel slíbil pomoc, když mu kaplan upíše svou duši. Na místě sepsali úpis, podle něhož bude kaplanova duše po pětadvaceti letech ďáblova a ďábel postaví do tří dnů takovou věž, že z ní bude vidět až do Vídně. Smlouvu musel kaplan podepsat svou krví. Pak ďábel s hrozným dupotem zmizel. Kaplan byl zpočátku plný obav, co se asi stane, ale nakonec se upokojil, neboť dvacet pět let, která mu zbývala, se mu zdálo jako dost dlouhá doba, a spokojeně usnul.

Po krátké chvíli jej probudil veliký hlomoz. Silný vítr burácel, div nerozbil okna a nevyrazil dveře, a kaplan viděl, jak se kolem kostela kmitají černé postavy ďáblů. Občas přelétl černý stín s křídly jako noc a položil velký kámen na zeď věže, která rychle rostla. Tak to šlo až do rána, než kohout zakokrhal. Potom ďáblové zmizeli, jako když utne, a nastalo ticho. Jen ve vsi vyli psi a lidé se křížovali, co že se to v noci dělo, jak skučela meluzína a od kostela se ozývaly duté rány.

Když se rozednilo, lidé s údivem hleděli na kostelní věž, která o hodný kus vyrostla a byla postavená jak od nejlepších mistrů. Všichni se shodli, že to není jen tak a že v tom má prsty kaplan. I direktor ze zámku se svými dráby se přišel podívat na ten div.

Kaplan stál ve dveřích fary v černé klerice, vysoký, vousatý a hroživý. Celá dědina byla jako ve varu a bála se, co přinese nadcházející noc. Všichni byli napjatí – lidé v dědině, direktor na zámku i sám kaplan. Ten vyklouzl v šeru z fary a pustil se za ves, kde ulehl na kopci ve stínu křoví.

Brzy zjistil, že tu není sám. Tlumené hlasy vesničanů se ozývaly ze všech stran.

Vyšel měsíc a celá krajina se stříbrně rozzářila, když tu bylo noční ticho přerušeno zaburácením větru a už se objevila tlupa ďáblů letících nízko nad zemí. Letěli od Mašůvek, kde rvali balvany z Vysoké skály a nesli je ke kostelní věži. Psi vyli v širokém okolí, prudký vítr trhal došky chalup a lidé v panice prchali domů, aby se ukryli. Jen kaplan zůstal a pozoroval práci ďáblů až do kuropění. Ráno byla věž už hodně vysoká.

Opět nastal večer, ale lidé zůstali tentokrát doma. Modlili se, ale usnout nemohli. Jen kaplan znovu vyšel na kopec za dědinou. Ďáblové opět přiletěli a pilně nosili kameny od Mašůvek ke kostelu. Věž rychle rostla a zbývalo už jen několik kamenů, aby byla hotová. Kaplan pozoroval to dílo a s napětím hladil kohouta, kterého si s sebou vzal jako zachránce. Ďáblové letí už naposled a vlečou ohromné balvany. Poslední z nich byl nad lesem u Mašůvek, když kaplanův kohout zakokrhál a po něm spustili kohouti v celém okolí. Ďáblové upustili kameny na zem, sedli na ně a odpočívali, když vtom se strhla veliká bouře. Hromy burácely, blesky se křížovaly, padaly kroupy a prudký liják bičoval celou krajinu. Ďáblové zmizeli a zůstal po nich jen zápach smoly a takřka dokončená věž běhářovického kostela.

Kaplan byl spokojen, protože nad ďáblem vyzrál. Poslední velký kámen, nesený ďáblem od Vysoké skály v Mašůvkách k Běhařovicím, zůstal ležet uprostřed lesů.

Běhařovice, okr. Znojmo, Jihomoravský kraj

Šílená rybářka na Bítově

Na Bítově stával hrad již od 11. století. Od dávných dob, snad už cyrilometodějských, vedla pod ním podél řeky významná cesta. A tato cesta dala hradu jméno: Vetus via, Stará cesta, tedy Votobia – Bítov.

Mimo dosah historické paměti, v době nikoho a zároveň v době nás všech, nebyla ještě pod hradem vesnice, ale jen prostá chatrč u zeleného jezera. V ní žila rybářka se svou dcerou. Láska rybářky patřila jen tomuto děvčátku. Nebylo nic na světě, co by jí jinak přinášelo radost. Až náhle přerušila rybářčino štěstí smutná náhoda. Dítě vyběhlo radostně na skalnatý sráz nad jezerem, ale uklouzlo a zřítilo se po skále dolů. Voda ho vyplavila na břeh mrtvé. Jsou

bolesti, které se dají snést, ale tato rána rybářku zničila. Na starou ženu usedlo šílenství a skalami se začal rozléhat její zoufalý křik a smích.

Zamilovala si nyní kočky. Krmila je, chránila před vlky i zimou. V noci se ale ozýval údolím strašlivý vráskot. To kočky dováděly v hustém klubku na břehu jezera.

Jednou večer plul po vodě člun hradního pána, který si vyjel na projížďku. Jeho dceru zvuky kočičích hádek hrozně vyděsily. Rytíř se nemohl dívat na její pláč a začal kočky zabíjet lukem. Před chatrč ale vyšla šílená rybářka. Skočila ke svým mrtvým miláčkům a pohrozila pánovi nenávistným řevem.

Za nějaký čas se hradní pán vydal do boje a jeho malá dcerka osaměla. Otec ji před odjezdem důrazně napomínal, aby nechodila k jezeru. Ale neposlechla. Rybářka si na ni počkala a shodila ji ze srázu do hlubin. Tak zahynulo nevinné děvče kvůli pomstě.

Rytíř se vrátil a uprostřed bouře našel svou dcerku mrtvou. Zpěněné vlny omývaly její tělo. Do blesků a burácení hromu se ozval šílený chechtot rybářky: „Za kočky jsem si vzala dceru!“ Bítovecký pán se napřímil a proklel nebohou ženu hroznými slovy. V té chvíli zmizelo jezero i s rybářkou.

Láska, která vede k šílenství a nenávisti, není pravou láskou, říká ta pověst.

Bítov, okr. Znojmo, Jihomoravský kraj

Pověst vyšla na CD

O vzteklém pánu na Cornštejně

Už ve 14. století stával nedaleko Bítova další hrad – Cornštejn. Patřil Lichtenburkům. Za Karla IV. zde sídlil Smil z Lichtenburka, člověk rozšafný, plný síly a snad i pýchy. Však měl konexe na nejvyšších místech! Karel, zpočátku ještě markrabě moravský, patřil zřejmě k jeho přátelům.

Na Cornštejně probíhala jedna hostina za druhou. Bohatství dává lidem křídla. Scházeli se zde šlechtici zdaleka. Jednoho večera roku 1346 přišel i jaroměřický farář Vojslav, mnich cisterciáckého kláštera v Sedlci. Ale měl raději zůstat doma. Na panáčky není nikdo na hostinách zvědavý. Tenhle Vojslav byl ovšem člověk tvrdý a ironický. Rád si dobíral lidi kolem sebe.

Zábava byla v plném proudu, jeden výbuch smíchu střídal druhý. Došlo i na řeč o patronátu nad kostelem v Jaroměřicích, o který měl hradní pán zájem. Vojslav mu v tom nemohl pomoci, a snad ani nechtěl. Řekl také na jeho adresu nějaké ostré slovo. Zřejmě mu vytkl chamtivost a prostopášnost, o nichž se mezi lidmi vědělo.

Smil zbrunátněl a začal křičet. Vše kolem ztichlo. „Taková urážka! Zabijte toho mnicha!“

Vztek hradního pána byl nezvladatelný. Zkuste s litrem vína v břiše jednat mírně! Poručil svým přátelům, aby kněze svázali do pytle, a pak se všichni vydali k Dyji. S vrčením hodili ubohého kněze do řeky. Bylo po všem!

Ráno bylo na Cornštejně černé probouzení. V mozku pálila vzpomínka na živý pytel. A zpráva šla rychle dál. Z Říma přišlo oznámení o vyloučení z církve. Panu Smilovi se lidé začali vyhýbat. Nesměl do chrámu, kněží nesměli na hrad. A příbuzní hradního pána začali přicházet o místa v království. Nezbylo než obrátit se s prosíkem na Karla IV., který se mezitím už stal císařem. Pomůže? Vyžádal na papeži Klimentu VII. podmínky smíru. Všichni viníci se mají vydat na kající cestu do Olomouce.

Ale jaká to byla panečku kající cesta! Bosky, do půl těla nazí, obcházel viníci všechny olomoucké chrámy, zpívali žalmy a mrskali se dlouhými bičíky. Teprve pak je biskup vpustil do chrámu a přijal do církve.

Všechny, kromě Smila. Ten to vše s nechutí pozoroval ze svého prokletého hradu. Nepodrobil se. Čekal na levnější cestu do církve. A Karel opět pomohl. Smil dostal za úkol zbudovat na místě vraždy kostel. Tak vznikl pod Cornštejnem kostelík Nejsvětější Trojice, pozdější poutní místo. Dnes už je zaplaven přehradou. Jen občas, když hladina hodně klesne, z vody vystupují zbytky stavby.

Smil také nechal pro nový kostel vytvořit sochu Panny Marie, které se dnes říká Matka Naděje. Dodnes ji můžete spatřit na hradě Bítově v mariánském kostele a s jejími replikami se setkáte i v pozoruhodné kapli oslnovické a na vranovských poutích v polovině každého měsíce.

Bítov, okr. Znojmo, Jihomoravský kraj

Pověst vyšla na CD

O založení hradu Boskovice

Za dávných časů sídlil na brněnském hradě kníže, který byl velikým milovníkem honů a rytířských turnajů. Často vyjížděl se svou družinou za štěkotu honicích psů a křiku pacholků do okolních lesů. Lesy tehdy bývaly velmi hluboké, jen málokde bylo vidět malou osadu. Člověka nebylo možno spatřit ani za několik hodin jízdy.

Jednou si vyjel brněnský kníže na hon do lesnaté krajiny na sever od Brna. Ubíral se se svým doprovodem krásným údolím řeky Svitavy a zabočil do údolí říčky Bělé. A tu náhle spatřil divokého kance. Lovecká vášeň mu zajiskřila v očích, pobídl ostruhami koně a začal ho pln nadšení pronásledovat. Kanec pádil, prodíral se houštím a kníže tryskem za ním. Konečně se knížeti podařilo kance skolit. Seskočil z koně a prohlížel si krásný kus. Když se dosyta pokochal pohledem, začal se ohlížet po své družině. Kolem však jen šuměl les a nebylo slyšet ani štěkot psů, ani lidské hlasy. Dlouho bloudil po lesích, až nakonec celý utrmácený a hladový dojel na rozlehlou mýtinu, kde spatřil čihadlo a malou chaloupku. A tu spatřil statného muže, jak krmí hladová ptáčata. Byl to ptáčník Velen. Když uviděl neznámého pána, šel mu vstříc a uctivě ho přivítal, jak bylo zvykem. Pozval ho do chaloupky, pohostil ho a pak unaveného poutníka zavedl k potoku a ukázal mu tůň, aby se zde osvěžil a spláchl z těla prach. Ráno vyvedl cizince z lesa a ukázal mu cestu k Brnu. Kníže ptáčníkovi mile poděkoval a pozval ho na

brněnský hrad řka, aby se po příchodu prokázal vrátnému dřevěným hřebenem, který mu dal.

Když Velen později zavítal do Brna, navštívil i brněnský hrad. Byl uveden do komnat, a když se otevřely dveře, vešel jeho bývalý host. Ptáčník se zprvu ulekl, ale brzy seznal, že kníže jej chce za jeho službu odměnit. „Řekni, co bys ode mne chtěl za svou pohostinnost?“ zeptal se kníže. „Milostivý pane, kdybych tak do kousku lesa kolem čihadla mohl chodit jako do svého, byl bych navýsost spokojen.“ Kníže se usmál a řekl: „Prokázal jsi mi tak velikou službu, a tak malou žádáš odměnu? Daruji ti nejen les u čihadla, ale dám ti tak velké území, které moji lidé za den obejdou, se všemi horami, údolími, pastvinami a lesy, potoky a vodami a se vším, co v nich jest a bude.“ A potom Velena povýšil do šlechtického stavu.

Přešťastný ptáčník si v darované krajině vyhlédl nejprůhodnější místo, kopec, na kterém začal stavět hrad. Usilovně přemýšlel, jak by ho měl nazvat. Chodil z jedné komnaty do druhé a tu se stalo, že zakopl o práh, srazil si palec a zanaříkal: „Už nebudu chodit bosko více.“ A tak byl hrad nazván Boskovice. Rovněž městečko, které pod hradem vzniklo, začalo se takto nazývat.

Boskovice, okr. Blansko, Jihomoravský kraj

Pověst vyšla na CD

Zazděná paní na hradě Veverí

Kdysi dávno se stalo, že k jednomu rozestavěnému brněnskému domu přijel černý kočár a z něj vystoupil vznešený pán v širokém klobouku s vyhrnutým límcem, že mu do tváře nebylo vidět. Šel rovnou za stavebním mistrem, dal mu několik zlaťáků a slušně se zeptal: „Můžete mně doporučit nějakého spolehlivého zedníka, co by mně udělal malou správkou v domě? Dobře mu zaplatím.“

Mistr mu jednoho vybral, ať jede s ním. Zedník se v duchu těšil na pěknou odměnu. Pán ho zavedl ke kočáru, a jak usedli, hned zakryl okna záclonkami a koně tryskem vyrazili. Zedníka napadlo, že si ho neznámý pán asi najal na zazdívání peněz, a nevšímal si, jakým směrem jedou.

Konečně dojeli na místo, ale než vystoupili, pán mu zavázal šátkem oči, vyvedl ho ven a vodil ho v nějakém cizím domě po schodech nahoru a dolů, z jedné chodby do druhé nejružnějšími směry. Najednou se zastavili a pán mu strhl šátek z očí.

Zedník se rozhlédl kolem sebe – a obešla ho hrůza! Stál v temné komnatě, v ní stál pokrytý stůl, na něm kříž a dvě svíce. Zedník si pomyslel: Bože, co to jen znamená?

Cizí pán sňal klobouk z hlavy a řekl: „Teď přísahej na tomto místě, že všechno, co v tomto domě uvidíš a uslyšíš, nikomu na světě nevyzradíš.“